

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
«ЮНІСТЬ БУКОВИНИ»**

РОЗГЛЯНУТО

на педагогічній
раді комунального
закладу Чернівецький
обласний центр
естетичного виховання
«Юність Буковини»
Протокол від 15.12.2023 № 2

СХВАЛЕНО

Науково-методичною
радою Інституту
післядипломної
педагогічної освіти
Чернівецької області

ЗАТВЕРДЖЕНО

Департаментом освіти і науки
Чернівецької обласної
(військової) державної
адміністрації

Протокол від 18.03.2024 № 1   Наказ від 22.08.2024 № 262

«Калейдоскоп»

Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку

(комплексна програма для творчого об'єднання раннього
розвитку дитини «Малюк» комунального закладу Чернівецький обласний
центр естетичного виховання «Юність Буковини»)

Початковий рівень, 2 роки навчання

Пояснювальна записка

Дошкільне дитинство – це особливий період у становленні особистості. У перші роки життя відбувається процес найінтенсивнішого розвитку всіх функціональних можливостей людського організму. Всі основні знання, вміння та навички, що ними послуговується людина впродовж усього життя, здебільшого формуються саме в цей час. Своєчасне спілкування з творами різних видів мистецтва (музичного, образотворчого, літературного, театрального, архітектурного, декоративно-ужиткового та ін.) відкриває дитині світ реально існуючої краси, формує її переконання, впливає на поведінку, дарує великі можливості для пізнання прекрасного та розвитку емоційно-естетичних почуттів.

Сучасний зміст позашкільної освіти передбачає гармонійний та всебічний розвиток дитини за умови здійснення педагогічного процесу на засадах гуманізації та демократизації. Зокрема, програми дошкільної та позашкільної освіти орієнтують педагогів на впровадження у практику цілісного підходу до розвитку, виховання і навчання дитини, який передбачає формування життєздатної, свідомої, всебічно розвиненої, творчої особистості. З огляду на це, особливого значення набуває питання розвитку в дітей дошкільного віку креативних здібностей та формування творчого ставлення до життя.

Враховуючи все зазначене вище та завдяки пошуку нових ефективних шляхів виявлення, збереження та розвитку творчого й особистісного потенціалу дітей дошкільного віку, авторський педагогічний колектив комунального закладу Чернівецький обласний центр естетичного виховання «Юність Буковини» створив комплексну програму творчого об'єднання раннього розвитку дитини «Малюк». В основу її розроблення покладено досвід роботи творчого об'єднання раннього розвитку дитини «Малюк», діяльність якого спрямована на виховання активного, всебічно розвиненого молодого покоління, здатного приймати самостійні рішення, брати на себе відповідальність, творити.

Основна увага даної програми з художньо-естетичного освітнього напрямку зацентрована на виявленні та розвитку художніх і творчих здібностей у дітей.

Також у ній пропонуються широкі можливості для формування пізнавальної, соціально-моральної, комунікативно-мовленнєвої, емоційно-ціннісної компетентності дошкільнят.

Змістове наповнення зазначеної програми узгоджено з концептуальними засадами та основними вимогами Базового компонента дошкільної освіти та чинних програм розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку. Разом з тим, у ній розширено й уточнено зміст роботи з художньо-естетичного напрямку.

У програмі висвітлено основні теоретичні та практичні підходи до організації педагогічної роботи з художньо-естетичного розвитку дітей дошкільного віку, подано завдання та розкрито основні методи і прийоми освітньої діяльності.

Концептуальна ідея програми – у виробленні оптимального варіанту реалізації змісту Базового компонента дошкільної освіти, в якісно нових підходах до розвитку, навчання і виховання дитини дошкільного віку, що базуються на інтеграції наукової та народної педагогіки, педагогічної спадщини

видатних вітчизняних учених із сучасними теоріями та державними вимогами і стандартами.

Головна мета програми: виявлення, збереження і розвиток творчого та особистісного потенціалу кожної дитини, формування її художньо-естетичної компетентності, сприяння подальшій успішній адаптації та творчій самореалізації в нових умовах шкільного та майбутнього дорослого життя.

Головне завдання програми – закласти основи здоров'я, забезпечити фізичний, духовний, моральний, естетичний, емоційний та інтелектуальний розвиток особистості дошкільника,

Основні принципи побудови комплексної програми творчого об'єднання раннього розвитку дитини “Малюк”:

Принцип науковості передбачає такий вибір змісту програмового матеріалу, що відповідає сучасному рівню розвитку науки та вимогам Базового компонента дошкільної освіти, здатний забезпечити розвиток особистості дитини-дошкільника відповідно до віку.

Принцип природовідповідності визначає, що зміст освітньої роботи має відповідати природі (натурі), закономірностям розвитку, задаткам, здібностям, нахилам, інтересам дітей дошкільного віку.

Принцип цілісності забезпечує упорядкованість, єдність і взаємозв'язок усіх структурних компонентів комплексної програми та її цільових підпрограм відповідно до визначених мети та завдань.

Принцип систематичності забезпечує виклад програмового матеріалу з дотриманням послідовності, пов'язуючи новий матеріал з попереднім.

Принцип концентризму орієнтує, що знання дитини про предмет або явище мають розширюватися, поглиблюватися, уточнюватися, систематизуватися, узагальнюватися, тому назви розділів, їхні завдання, теми у різних вікових групах повторюються, а програмовий зміст концентрично вибудовується від простого до складного, що забезпечує міцність засвоєння знань, більш глибоке проникнення в сутність явищ та процесів.

Принцип доступності передбачає такий відбір програмового матеріалу, який буде для дитини посильним, цікавим, зрозумілим, оскільки він максимально враховує вікові особливості дітей.

Принцип інтеграції народної та наукової педагогіки об'єднує або концептуалізує зміст програмового матеріалу навколо ідеї фізичного, національно-патріотичного, духовно-морального, художньо-естетичного виховання дітей дошкільного віку на основі сучасних досліджень проблем дошкільного виховання з урахуванням народних виховних традицій, етнопедагогічних і соціокультурних умов та регіональних особливостей.

Структура програми

Комплексна програма творчого об'єднання раннього розвитку дитини «Малюк» складається із цільових програм початкового рівня: для груп I року навчання (5-ий рік життя) та II року навчання (6-ий рік життя).

Основний термін навчання триває 1-2 роки в залежності від віку дітей.

Початковий рівень, I рік навчання

1. **«Умілі ручки»** – поєднує всі види зображувальної діяльності (малювання, ліплення).
2. **«Музика»** – надає різнобічний музико-естетичний розвиток дитини, виховує та розвиває вміння слухати, розуміти музику.
3. **«Мовограйлик»** – розвиває вміння складати детальні розповіді, описи за серіями малюнків, за набором іграшок, зв'язне українське мовлення.
4. **«Ритміка»** – заняття спрямовані на розвиток музично-ритмічних, пластичних, артистичних здібностей дитини.
5. **«Світ навколо тебе»** – навчає дітей бачити прекрасне в навколишньому житті, в об'єктах і явищах живої і неживої природи, стимулює допитливість та інтерес до пізнання природи.
6. **«Рухливі ігри»** – сприяє розвитку гри як форми організації життя дитячого колективу, вихованню і зміцненню на основі розваги стійких дитячих угруповань, формуванню позитивних міжособистісних стосунків.
7. **«Художнє слово»** – виховує інтерес до літератури, вміння оцінювати вчинки героїв, засвоювати послідовність розвитку сюжету, відчувати і розуміти характер образів художніх творів, їх взаємозв'язок з життєвими явищами.
8. **«Чомусик»** – сприяє формуванню в дітей самосвідомості, самооцінки й почуття власної гідності як основи становлення гармонійно розвиненої особистості.

Початковий рівень, II рік навчання

1. **«Веселі пальчики»** – виробляє вміння і навички каліграфічного правопису, прищеплює культуру оформлення письмових робіт.
2. **«Художнє слово»** – виховує інтерес до літератури, вміння оцінювати вчинки героїв, засвоювати послідовність розвитку сюжету, відчувати і розуміти характер образів художніх творів, їх взаємозв'язок з життєвими явищами. Передбачено розігрування побутових сцен, сцен з народних свят, звичаїв, традицій, з відомих казок, віршів, пісень.
3. **«Ігрова англійська»** – ознайомлює з іноземною мовою, формує у дітей 5-6 років навички усного мовлення і сприяє загальному розвитку дитини.
4. **«Основи здоров'я»** – закріплює уявлення про себе і своє тіло, розширює знання дітей про власний організм і усвідомлення необхідності самовдосконалення через самопізнання.
5. **«Умілі ручки»** – ознайомлює з творами образотворчого мистецтва, вчить розуміти їх зміст, формує знання про види та жанри творів образотворчого мистецтва: пейзаж, портрет, натюрморт, графіка.
6. **«Музика»** – спонукає дітей до колективного та індивідуального виконання пісень, навчає усвідомлено сприймати характер музичних творів, розвивати співучість голосу.

7. «Ритміка» – заняття спрямовані на засвоєння основ хореографічного мистецтва, сприяння розвитку музикальності, почуття ритму, формування основних рухових навичок.
8. «Логічні ігри» – формує уміння лічити окремі предмети, розвиває логічне та абстрактне мислення.
9. «Пізнайко» – формує психічні якості, що забезпечують успішну адаптацію дитини в колективі; цілеспрямований розвиток та вдосконалення комунікативних навичок, довільності поведінки, соціальних і пізнавальних спонукань до навчання.

Прогностичність програми – у її здатності відповідати вимогам та умовам, у яких вона буде реалізовуватися, а саме: забезпечення пізнавально-розвивального та духовно-естетичного середовищ, позитивного мікроклімату любові і добра у закладі позашкільної освіти і вдома.

Реалістичність – властивість програми забезпечувати відповідність між бажаним і можливим. Необдумане перевантаження і форсування розвитку знижують рівень мотивації у дитини до подальшого розвитку та бажання навчатися.

Програма є соціально адаптованою і спрямована на забезпечення кожній дитині індивідуальної траєкторії розвитку.

Змістові програмові завдання дібрані з максимальним урахуванням вікових та індивідуальних сприймальних можливостей дитини. У програмі визначено такі цілі і способи їх досягнення, які дозволять одержати максимальний позитивний результат.

Програма є цілісною, що забезпечує повноцінний усебічний розвиток дитини, формування найважливіших життєвих компетенцій та особистісних якостей відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти. Окрім того, з метою успішної реалізації та виконання програмових завдань, вона передбачає забезпечення повноти дій усіх учасників освітнього процесу – педагогів, дітей, батьків, громадськості.

У кінцевому результаті це дасть змогу виховати успішну, щасливу, компетентну, соціально адаптовану в суспільстві дитину з розвинутими позитивними базовими моральними якостями.

Інна ДУТЧАК,
заступник директора
з навчальної роботи комунального закладу
Чернівецький обласний центр естетичного
виховання "Юність Буковини"

Навчальний план
творчого об'єднання раннього розвитку дитини "Малюк"
комунального закладу Чернівецький обласний центр
естетичного виховання "Юність Буковини"

Рік навчання	Гуртки	Тижневе навантаження (год.)
I	Ритміка	1
	Музика	1
	Умілі ручки	1
	Рухливі ігри	1
	Чомусик	1
	Мовограйлик	1
	Художнє слово	1
	Світ навколо тебе	1
II	Ритміка	1
	Музика	1
	Умілі ручки	1
	Пізнайко	1
	Основи здоров'я	1
	Ігрова англійська	1
	Логічні ігри	2
	Художнє слово	2
	Веселі пальчики	2

«Рухливі ігри»

Автор програми:
Лівіка Житар,
керівник гуртка «Рухливі ігри»
творчого об'єднання раннього
розвитку дитини «Малюк»
комунального закладу
Чернівецький обласний центр
естетичного виховання
„Юність Буковини”.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Рухлива гра є невід'ємною частиною життя дитини, вона заповнює дозвілля, виховує, задовільняє потреби у спілкуванні, отриманні зовнішньої інформації, дає приємне фізичне навантаження. У грі дитина формує фізичні якості і здібності.

Програма розрахована на один рік навчання для дітей дошкільного віку, тривалість заняття - 1 година на тиждень, 36 годин на рік.

Сучасність навчальної програми пов'язана з всебічним вихованням дітей дошкільного віку. Правильно підібрані ігри сприяють гармонійному розвитку організму дитини. Різноманітні рухи та ігрові дії ефективно впливають на діяльність серцево-судинної, дихальної та інших систем організму.

Мета гуртка – забезпечити стійкий інтерес до гри, вдосконалити рухові вміння і навички, вирішити різноманітні розвивальні та виховні завдання. Під час проведення рухливих ігор діти повторюють, закріплюють, удосконалюють рухові вміння і навички, розвивають такі фізичні якості, як сміливість, рішучість, наполегливість, чесність, витримку, самостійність, взаємодопомогу.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної* – забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями, що стосуються розумового розвитку дітей, уявлення про навколишній світ, різні явища природи, вправи, на імітацію дій тварин, птахів, комах;

- *практичної* – сприяє оволодінню навичками з основних рухів (ходьби, бігу, стрибків, рівноваги), розвитку важливих фізичних якостей: швидкість, спритність, витривалість;
- *творчої* – забезпечує формування творчих здібностей дошкільнят у процесі оволодіння різноманітними іграми, засвоєння правил гри, можливостей варіювати різними типами ігор, поєднувати їх, корегувати правилами.
- *соціальної* – сприяє вихованню дбайливого ставлення до надбань світової та вітчизняної культури, духовних та матеріальних цінностей рідного краю, народних традицій; самореалізації особистості в соціумі; професійному самовизначенню.

Програма є орієнтовною. Керівник гуртка може вносити зміни й доповнення у її зміст, враховуючи інтереси дітей та стан матеріально-технічного забезпечення закладу, незмінним залишається мета і прогнозований результат.

Початковий рівень

НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва розділу, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	-	1
2.	Рухливі ігри	5	12	17
3.	Народні ігри	4	13	17
4.	Підсумок	-	1	1
	Разом	10	26	36

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (1 год.)

Теоретична частина. Бесіда «У світі гри». Значення рухливих ігор.

Практична частина. Гра-знайомства «М'ячик», «Ігри для дитинки з бабусиної скриньки», «Відкриємо серце одне одному». Ознайомлення з правилами поведінки під час занять і перерв.

2. Рухливі ігри (17 год.)

Теоретична частина. Правила рухливої гри, погодження своїх дій з діями дорослого та інших дітей. Загальнокомандні результати гри. Звуконаслідування знайомих персонажів (котика, зайчика, ведмедика, птахів...).

Практична частина.

Ігри з м'ячем: "Хто ким був?", "Рими", "Земля, повітря, вогонь, вода", "Мед", "Лови - не лови", "Собачка", "Стінка", "Жаба", "Картопля".

Ігри на швидкість: "Їжак", "Швидко візьми, швидко поклади", "Веселка", „Дістань стрічку”, „Пліт”, „Мишоловка”, "Квач", „Швидше перенести”, „День і ніч".

Ігри на влучність: „Влуч у кільце”, „Снайпери”, „Метання в кошик”, „Збий кеглі”, „Повітряна ціль”.

Ігри на силу: „Пустунчик”, „Виштовхни м'яч”, „Силачі”, „Мисливці і качки”...

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У процесі реалізації програми у здобувачів освіти мають сформуватися такі компетентності:

Пізнавальна компетентність:

- знають різні типи ігор (з м'ячем, обручами, скакалками);
- знають правила ігор;
- знають організацію ігрової діяльності;
- знають правила безпеки під час гри.

Практична компетентність:

- вміють само організовуватися;
- вміють орієнтуватися в просторі;
- вміють використовувати набуті знання.

Творча компетентність:

- мають образне, логічне та абстрактне мислення;
- вміють бачити в звичайних побутових предметах незвичайні об'єкти.

Соціальна компетентність:

- створення дружнього колективу; розподілу обов'язків між членами команди.

Список джерел:

1. Андрощук Н. Рухливі ігри у фізичному вихованні. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. - 144с.
2. Вільчковський Е.С. Рухливі ігри в дитячому садку. – К., 2002.
3. Воробей Т.В. Рухливі ігри та забави. - Ів. Франківськ, 1992.
4. Демчишин А.П. – Рухливі і народні ігри в школі. – К., 1992.
5. Кругляк О.Я. Рухливі ігри і естафети на уроках фізичної культури. – Т., 2000.
6. Кудикіна Н.В. Українські фольклорні ігри – джерело відродження духовності. Виховання основ духовної культури. – Суми.: Мрія. 2019.
7. Ламкова О.І. Основи рухливих ігор та естафет для школярів. – Р., 2005.
8. Міщенко О.В. Дидактичні рухливі ігри на уроках в молодших класах. – С., 2017.
9. Приступа Є.Н. Народна фізична культура українців. - Львів, 1995. - 254с.
10. Цьось А.В. Українські народні ігри та забави. –Л., 2002.

«РИТМІКА»

Автор програми: Яніна Олійник
керівник гуртка «Ритміка»
творчого об'єднання
раннього розвитку дитини «Малюк»
комунального закладу
Чернівецький обласний центр
естетичного виховання
«Юність Буковини»

Пояснювальна записка

Ритміка – це музично-ритмічні завдання, фізична активність з метою розвитку, зміцнення та корекції фізичного та психологічного здоров'я дитини.

Актуальність навчальної програми пов'язана з фізіологічним розвитком та зміцненням опорно-рухового апарату, з розвитком дрібної моторики рук, координування тіла та корекції вад в поставі; залучання здобувачів освіти до оздоровлення через активний спосіб життя; з вихованням любові до рідного краю через традиції та звичаї українського народу.

У запропонованій програмі були введені інтегровані заняття з використанням англійської мови для деяких тем, назв вправ та елементів, які використовуються під час занять ритміки.

Основні завдання програми полягають у формуванні таких компетентностей:

- **Пізнавальна**

На першому році навчання – ознайомлення з поняттями та знаннями що стосуються пізнання свого тіла, пізнання себе в просторі залу, сприйняття музики та її взаємодія з рухом, ознайомлення з допоміжним інвентарем та вправами на координування тіла та дрібної моторики.

На другому році навчання – ознайомлення з поняттями ритмічний малюнок; вивчення правої і лівої сторін; назви позицій рук і ніг; назви партерних вправ; поняття «руханка» та її важливість у формуванні постави; назви інвентаря для вправ; ознайомлення з малюнком просторових вправ, їх назви; ознайомлення з традиціями і звичаями українського народу; ознайомлюємо з простими назвами деяких елементів або позначень англійською мовою.

- **Практична**

На першому році навчання – оволодіння навичками ритмічно-танцювальних рухів; виконанню колективних вправ, оволодіння навичками вільного руху відповідно до музичного супроводу; оволодіння вправами на просторове орієнтування; навичками різнохарактерної ходи, бігу, стрибків; оволодіння найпростішими рухами для танцювальних етюдів.

На другому році навчання: поєднання навичок та вмій у виконанні завдань на орієнтування; використання інвентарю в вправах на координацію; оволодіння навичками партерної гімнастики на виправлення вад в поставі; застосування інтегрованого підходу з використанням англійської мови.

- **Творча**

Формування творчих здібностей здобувачів освіти у процесі оволодіння основами «ритміки», розвиток естетичних почуттів та смаків; подолання труднощів в процесі творчості; розвиток позитивних рис характеру, зокрема активність, ініціативність, кмітливість і рішучість.

- **Соціальна**

Формування позитивних рис характеру – наполегливості, вимогливості, терпеливості, повага до старших, доброзичливості; виховування відчуття ритму; виховання колективізму; розвиток культури спілкування; виховування любові до рідного краю, до України; виховування інтересу до традицій і звичаїв українського народу.

У випадку потреби перевести здобувачів позашкільної освіти в дистанційний формат освітнього процесу, всі теми зазначені в програмі зберігаються з невеликими змінами: збільшується теоретичний матеріал, весь матеріал у вигляді відео занять викладаються на Інтернет платформи.

Початковий рівень, перший рік навчання

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	-	1
2.	Пізнання свого тіла (частини тіла)	1	1	2
3.	Розвиток фізичних здібностей	1	4	5
4.	Ритмічно-танцювальні завдання	1	2	3
5.	Колективні вправи на орієнтування в просторі	1	4	5
6.	Вправи з допоміжним інвентарем (м'ячі, обручі, тощо)	1	4	5
7.	Національно-патріотичне виховання.	1	4	5
8.	Ритмічно-танцювальні ігри	-	4	4
9.	Танцювальні етюди	-	4	4
10.	Підсумок	-	2	2
	Разом	7	29	36

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (1год.)

Теоретична частина. Заняття-квест «Подорож до зірок», знайомство нових здобувачів освіти з заняттям «Ритміка», з керівником гуртка, з правилами поведінки під час занять,

Практична частина Квест, зібрати зірки з назвами та термінами.

2. Пізнання свого тіла (частини тіла) (2год.)

Теоретична частина (1год.)

Частини тіла, які використовуються під час заняття «ритміка», їх назви і значення для руху.

Практична частина (1год.)

Гра «Впізнай частину тіла» (голова, шия, плечі, лікоть, долоні, живіт, спина, коліна, стопа).

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У процесі реалізації програми у здобувачів освіти мають сформуватися такі компетентності:

Пізнавальна компетентність:

- Знають що таке ритмічний малюнок.
- Знають поняття коло і лінія, на пів коло, колонка.
- Знають що таке малюнок танцю.
- Знають назви партерних вправ.
- Знають назви елементів народного костюму.
- Знають назви елементів українського костюму.
- Знають назву рідного краю «Буковина».
- Знають назви основних рухів буковинського танцю.
- Знають назви основних рухів українського народного танцю «Козачок».
- Знають визначення кольорів на Українському прапорі.

Практична компетентність:

- Вміють показувати частини тіла які називає керівник гуртка: голова, шия, плечі, лікоть, долоні, живіт, спина, коліна, стопа.
- Вміють відтворювати прості та складні ритмічні малюнки через оплески та вистукування.
- Вміють виконувати ритмічно-танцювальних вправ по колу.
- Вміють виконувати вправи на рівновагу.
- Вміють виконувати партерні вправи.
- Вміють виконувати комплекс вправ на координацію руху з масажним м'ячем, з обручем на координацію руху.
- Вміють виконувати естафетні завдання.

- Вміють виконувати вправи з гімнастичними палицями на формування гарної постави та корекції вад в поставі. Вправи з великими м'ячами на зміцнення м'язового апарату та на розвиток гнучкості.
- Вміють виконувати прості ритмічні завдання: оплески в долоні; вистукування ногами.
- Вміють виконувати просторові і ритмічні вправи парами.
- Вміють виконувати рухи буковинського танцю.
- Вміють виконувати рухи українського танцю «козачок».

Творча компетентність:

- Сформовані навички подолання труднощів в процесі творчості.
- Сформовані навички виконання естафетних завдань з командним подоланням перешкод.
- Розвинуті позитивні риси характеру, зокрема активність, ініціативність, кмітливість і рішучість.
- Сформовані творчі здібності у процесі оволодіння ритмічними завданнями.
- Розвинуті естетичні смаки.

Соціальна компетентність:

- Здобувачі освіти мають пошану до рідної країни та рідного краю.
- Зберігають та підтримують звичаї та традиції свого рідного краю.
- Мають комунікацію з однолітками в колективі, взаємодіють один з одним.
- Самостійно готуються до занять.
- Самостійно виконують завдання керівника.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. <https://oplatforma.com.ua/article/2212-natsionalno-patrotichne-vihovannya-u-zaklad-doshklnno-osvti>
2. Національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку.
<http://dnz354.edu.kh.ua/ukraina->

moya_batkivschina/patriotichne_vihovannya/nacionaljno-patriotichne_vihovannya_ditej_doshkiljnogo_viku/

3. <https://naurok.com.ua/ritmichni-igri-na-urokah-horeografi-180378.html>
4. <https://vseosvita.ua/library/rozvitok-tvorcoi-kompetentnosti-molodsih-skolariv-10587.html>
5. Розвиток творчої компетентності молодших школярів.
<https://vseosvita.ua/library/embed/000jah-e382.docx.html>
6. Бережиленко Т.О Розвиток соціальної компетентності молодших школярів методом ігрової діяльності.[Електронний ресурс] Режим доступу:http://berechilenco.blogspot.com/2016/11/blog-post_24.htm 8
7. Концепція Нової української школи.
8. <https://glb-veselka.dytsadok.org.ua/socialnogromadyanska-kompetentnist-13-27-49-25-06-2021/>
9. https://serbovahanna.blogspot.com/p/blog-page_28.html

„МУЗИКА”

Автор програми:
Василина Слюсарчук-Кінтор,
керівник гуртка “Музика”
творчого об’єднання раннього
розвитку дитини «Малюк»
комунального закладу
Чернівецький обласний центр
естетичного виховання
„Юність Буковини”.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Музичне виховання відіграє важливу роль у духовному становленні особистості. „Пізнання світу особистості неможливе без розуміння й переживання музики, без глибокої духовної потреби слухати музику й діставати насолоду від неї, – писав видатний педагог В.Сухомлинський. – Без музики важко переконати людину, яка вступає в світ, у тому, що людина - прекрасна, а це переконання, по суті, є основою емоційної, естетичної, моральної культури”.

Актуальність навчальної програми полягає в потребі дошкільника творчо і емоційно проявляти свою особистість, у формуванні духовної, всебічно розвиненої особистості, у вихованні через народну творчість і фольклор громадянської свідомості, національної гідності і патріотизму. Саме народна пісня супроводжує дитину від народження. Вплив етнічної мелодії на формування та становлення особистості важко переоцінити. Українська музика, як сучасна так і народна, відіграють важливу роль в освітньому процесі, адже саме вона формує відчуття національної ідентичності, розвиває патріотичні почуття, любов до рідного краю, Батьківщини, народу виховує у здобувачів освіти національну гідність.

Програма складена на основі блокового потижневого тематичного плану творчого об’єднання раннього розвитку дитини «Малюк».

Мета програми – ввести дітей у світ великого музичного мистецтва, навчити їх розуміти музику і насолоджуватись нею; формувати у дітей музичну культуру, як важливу складову частину їхньої духовної культури.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

- **пізнавальної** - забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями, що стосуються елементарної музичної грамотності (висота звуків, тривалість звуків, основні динамічні відтінки), поняття "пісня", "танець", "марш", ознайомлення з музичними інструментами, творчістю композиторів.

- **практичної** - сприяє оволодінню навичками сольного і групового співу, публічних виступів, сприймання і слухання музики, ритмічного та звуковисотного відчуття.

- **творчої** - забезпечує формування творчих здібностей дошкільників у процесі оволодіння музичними знаннями на зразках класичних, сучасних та народних творів, розвиток музичного смаку та оціночного ставлення до музики.

- **соціальної** – сприяє вихованню дбайливого ставлення до надбань світової та вітчизняної культури, духовних та матеріальних цінностей рідного краю, народних традицій; самореалізації особистості в соціумі; професійному самовизначенню. На прикладі народної та сучасної української музики виховувати національну гідність та патріотизм здобувачів освіти, виховувати гідних громадян України.

Програма складена з урахуванням вікових особливостей дітей дошкільного віку 5-6 років. Викладання матеріалу програми здійснюється безпосередньо на заняттях. Заняття є однією із організаційних форм навчальної діяльності, в процесі якої здійснюється навчання і розвиток дитини.

Програма розрахована на два роки навчання, один раз на тиждень.

Програма передбачає дистанційну форму навчання, у вигляді відео занять на платформі Blogger.

У програмі вагоме місце посідає патріотичне виховання, збагачення знань про звичаї та обряди українського народу, прищеплення любові та поваги до національної музики.

Музичні заняття із дітьми дошкільного віку мають спрямовуватися на їхній духовний розвиток, допомагати пізнанню світу, формуванню світогляду, вихованню моралі. На вирішення цього завдання спрямовується творча ініціатива педагога, його знання і досвід, любов до дітей та до мистецтва.

НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва розділу, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	-	1
2.	Вокальні вправи	1	3	4
3.	Розвиток вокальних навичок у процесі співу	2	8	10
4.	Музичні інструменти	5	2	7
5.	Слухання музики	2	4	6
6.	Музична грамота	2	2	4
7.	Музичні розваги	-	4	4
	Разом	13	23	36

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (1 год.)

Теоретична частина. У світі музики. Ознайомлення з роботою гуртка.

2. Вокальні вправи (4 год.)

Теоретична частина. Розвиток дихання, дикції, чистоти інтонування, відчуття ритму.

Практична частина.

Вправи: „Квочка”, „Малята”, „Чобіток”, „Диби-диби”, „Колядин-один”, „Не тепер...”, „Іде, іде дід, дід...”, „Гоп-гоп, гу-ту-ту”, „Ось іду я ввєрх, ось іду я вниз”, „Веселі жабенята”.

Розспіванки на склади: - ма, - ме, - мі, - мо, - му; - за, - зе, - зі, - зо, - зу; - фра, - фре, - фрі, - фро, - фру.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У процесі реалізації програми у здобувачів освіти мають сформуватися такі компетентності:

Пізнавальна компетентність:

- знають назви музичних інструментів (сопілка, флейта, гітара, баян, фортепіано, акордеон, скрипка, бубон, цимбали, труба);
- розуміють поняття «високі та низькі звуки», «довгі й короткі звуки», «пауза», «динаміка»;
- розрізняють музичні жанри: пісня, танець, марш;
- розрізняють музичні професії.

Практична компетентність:

- вміють слухати і емоційно сприймати музику;
- вміють відтворювати звуки голосом в діапазоні до1- ре2 октави;
- вміють співати з супроводом та без супроводу;
- вміють виступати перед публікою;
- вміють передавати ритмічні та темпові зміни;
- вміють розрізняти звучання музичних інструментів.

Творча компетентність:

- вміють виконувати пісню з власним емоційним забарвленням;
- вміють характеризувати музичний твір;
- вміють висловлюватися та оцінювати музику;
- мають музичні уподобання;
- вміють створювати ритмічний малюнок.

Соціальна компетентність:

- вміють любити і цінувати музичну творчість;
- мають почуття патріотизму;
- вміють згуртовано співати ;
- вміють комунікувати в колективі.

Список джерел

1. Андрущенко Т. Планування за новою програмою « Я у Світі», Дошкільне виховання. 2009. №2
2. Базовий компонент дошкільної освіти/наук. Кер.: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук; авт. кол-в: А.М. Богуш, Г.В. Беленька, О.Л. Богоніч та ін. Київ: Видавництво, 2012. 26с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Дошкільне виховання, 2012 р. №1, с.6-9
4. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» Київ: світич, 2008. 430с.
5. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля» за загальною редакцією В. Низьковської.
6. Вовк Т. Патріотичне виховання дошкільників на музичних заняттях. Т. Вовк . Музичний керівник. 2015. №3. С. 4.
7. Вотаманюк Т. Роль родини в музичному вихованні дітей Т. Вотаманюк Палітра педагога. 2009. №3. С. 26-31.
8. Гелунова А., Чиркіна В. У світі музики. Розробки занять для дітей 4-6 років. Х., Основа 2009. 332с.
9. Закон України « Про дошкільну освіту». Книга керівника дошкільного навчального закладу. Харків, 2006. 36с.
10. Катрук А. Формування творчих здібностей дітей за допомогою музично-ритмічних рухів . А. Катрук . Музичний керівник. 2015. №4. с.4.
11. Крутій К. Концепція постійного контролю за якістю дошкільної освіти., Вихователь - методист дошкільного закладу. 2009. №3. с.35
12. Ладивір С. Педагогіка розвитку – стратегічна лінія модернізації дошкільної ланки освіти, Вихователь - методист дошкільного закладу. №1, 2009, с.4
13. <http://www.refotext.com/referat-text-17608-2.html>
14. <http://www.hoippo.km.ua/news-view-1324.html>
15. <https://studfiles.net/preview/5551056>

"ЧОМУСИК"

Автор програми:
Лілія Солован,
керівник гуртка "Чомусик"
творчого об'єднання раннього
розвитку дитини «Малюк»
комунального закладу
Чернівецький обласний центр
естетичного виховання
„Юність Буковини”.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розвиток і виховання нового покоління завжди були важливими процесами в суспільстві. Оскільки засвоєння дитиною суспільних цінностей відбувається в ранньому віці, то сучасний соціум прагне стимулювати прискорену соціалізацію дітям дошкільного віку. Педагоги, батьки намагаються прищепити і розвинути у дитини соціальні можливості, що призводить до утворення у дитини власного образу світу і самої себе, що в результаті сприяє формуванню індивідуальних особистісних якостей. Варто зазначити, що спілкування виступає не тільки фактором психічного здоров'я, але і тією сферою, де дитина розкриває свої потенційні можливості, реалізує потреби, знання і вміння. Діти, у взаємодії з близькими, виявляють особливу чутливість до настрою і характеру їхнього мовлення, рухів, до всієї гами експресивних засобів. Цю особливість дітей і має використовувати керівник гуртка для моделювання різних засобів співробітництва в специфічно дитячих видах діяльності.

Актуальність навчальної програми пов'язана з особливостями розвитку дитини 4-го - 5-го року життя. На цьому етапі емоційний контроль відіграє важливу роль у регуляції соціальної поведінки дитини. Даний процес включає налаштування емоційної взаємодії з іншими, де їхні афективні вирази слугують сигналами для дитини адаптуватися до оточуючого середовища.

Мета програми – сприяти формуванню в дітей самосвідомості, самооцінки й почуття власної гідності як основи становлення гармонійно-розвиненої особистості, розвивати в учасників групи навички спілкування та вміння

співпрацювати, надавати один одному емоційну підтримку, зафіксувати у свідомості присутніх форми шанобливого ставлення до людини.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної* – забезпечує ознайомлення з поняттями та знаннями, що стосуються засобів спілкування (вербальні та невербальні), засобів ефективної взаємодії, прикладів ефективного спілкування у конфліктних ситуаціях, основних емоцій людини, власних почуттів, думок та хвилювань, шляхів вирішення конфліктів, пізнання власного «Я», різносторонньої ідентифікації дитини, передбачення власного майбутнього (шляхів його удосконалення), особливостей сфери спілкування, сімейних взаємин, особистісних особливостей;
- *практичної* – сприяє оволодінню навичками внутрішньої активності, соціальної довіри, самостійного вирішення проблем, адекватної самооцінки, розуміння власного емоційного прояву, вираження та контролю, відчуття емоцій інших людей, передавання своїх почуттів за допомогою жестів, міміки та пантоміміки, пізнання та творчої діяльності, сумісної діяльності, уважного і доброзичливого ставлення до інших людей, підвищеної самостійності, теплого відношення до членів родини, знаходження шляхів вирішення конфліктних ситуацій, самоконтролю, порівняння себе з іншими, виконання доручень, адекватного відношення до успіхів та невдач; методикою виконання групових психологічних ігор «Я і мої емоції», «Я і моя мова», «Я і моє тіло», «Я і я», «Я та інші», «Я і моя сім'я»; ігор та вправ, спрямованих на корекцію конфліктності, вправ для формування адекватної самооцінки, вправ, спрямованих на подолання сором'язливості, ігор та вправ, спрямованих на подолання замкнутості; рисункових тестів;
- *творчої* – забезпечує формування творчих здібностей здобувачів освіти у процесі оволодіння мімічними м'язами обличчя і зв'язаними з ними рухами емоційних вражень, сприймання відтінків кольорів, розігрування ситуацій та вираження емоцій людей, їх ставлення, діалогічного та монологічного мовлення, перетілення у тварин, інших казкових героїв, виконання психологічних методик (індивідуальних, парних, фронтальних), декламування віршів, складання продовження речень, оповідань, відгадування загадок;

- *соціальної* – сприяє вихованню дбайливого ставлення до надбань світової та вітчизняної культури, духовних та матеріальних цінностей рідного краю, народних традицій; самореалізації особистості в соціумі; професійному самовизначенню.

Програма подається як частина цілісної системи виховання дітей. Одним із основних методів є встановлення взаємозв'язку між самопізнанням і пізнанням навколишнього світу.

Навчальна програма "Чомусик" розрахована на здобувачів освіти закладів позашкільної освіти віком 4-5 років. Програма розрахована на один рік навчання дітей дошкільного віку, тривалість заняття - 1 година, 1 раз на тиждень, 36 годин на рік.

Програму розроблено із врахуванням положень та вимог Законів України "Про освіту", "Про позашкільну освіту" тощо.

Зміст програми містить в собі теми національно-патріотичного виховання, правил техніки безпеки. Програма створена на основі блочного потижневого плану, завдяки чому здобувачі освіти отримують знання про космос, планети, країни, свою державу, родину, сімейні цінності, народні свята та обряди, календар, значення мови, важливість природи.

У випадку дистанційного навчання керівником гуртка знімаються відео та завантажуються на авторський блог, що відображає основну тематику занять. У даних відео подається теоретична частина та пропонуються для виконання ігрові вправи.

Для отримання позитивних результатів можна використовувати в роботі з дітьми зошит з друкованою основою автора В.Федієнка "Мислення та логіка" та "Логіка, пам'ять та увага". Заняття за таким зошитом сприятимуть розвитку мислення, уваги, пам'яті, логіки, уваги; навчать дітей систематизувати та аналізувати інформацію, узагальнювати, визначати головне, робити висновок тощо.

Початковий рівень навчання
НАВЧАЛЬНО- ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва розділу, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	всього
1.	Вступ	1	1	2
2.	Емоційний розвиток дитини	1	2	3
3.	Вербальні і невербальні засоби спілкування	1	1	2
4.	Розвиток просторових уявлень	1	1	2
5.	Усвідомлення дитиною власної індивідуальності	1	2	3
6.	Розвиток та вдосконалення комунікативних навичок	1	1	2
7.	Відношення в сім'ї, підвищення самостійності дитини	1	2	3
8.	Національна ідентичність	1	1	2
9.	Подолання і профілактика конфліктності	1	2	3
10.	Подолання і профілактика дитячої агресивності	1	1	2
11.	Подолання і профілактика замкнутості у дітей	1	1	2
12.	Подолання і профілактика тривожності	1	2	3
13.	Формування адекватної самооцінки	1	2	3
14.	Проведення тестів	-	4	4
	Разом	13	23	36

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. "Подорож у країну емоцій". Мета, завдання та зміст роботи гуртка. Знайомство з здобувачами освіти, обговорення організаційний питань. Техніка безпеки. Створення атмосфери психологічної безпеки, згуртованість групи.

Практична частина. Ігрові вправи: "Знайомство", "Чарівний стілець", "Назви імена друзів", "Мое ім'я".

2. Емоційний розвиток дитини (3 год.)

Теоретична частина. Розуміння власного емоційного прояву, адекватне вираження та контроль, розуміння і відчуття емоцій інших людей.

Практична частина. Ігрові вправи: "Різнокольорова вода", "Настрій".

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У процесі реалізації програми у здобувачів освіти мають сформуватись наступні компетентності:

Пізнавальна компетентність:

- знають з кого складається сім'я/родина;
- знають назву закладу освіти, де навчаються;
- знають назву країни, де проживають; звичаї і традиції українського народу;
- знають про необхідність дотримання морально-етичних норм суспільства; наявність представників різних національностей і культур;
- знають вербальні та невербальні засоби спілкування (міміка, жести, пантоміміка);
- знають власні індивідуальні особливості (зовнішні, внутрішні), відмінності інших дітей.

Практична компетентність:

- вміють виражати власні емоції та вміють ідентифікувати емоції інших людей;
- вміють передавати свої думки за допомогою жестів, міміки та пантоміміки;
- вміють розв'язувати конфлікти мирним шляхом;
- вміють пропонувати ідеї для гри, долучатися до різних видів діяльності, брати участь у прийнятті рішень щодо особистих питань та життя колективу;
- вміють демонструвати патріотичні почуття до рідної мови, культури, проявляти лідерські якості;
- вміють вчити вірші, їх декламувати, розгадувати загадки;
- вміють виконувати завдання на розвиток психічних процесів.

Творча компетентність:

- мають образне, просторове, логічне та абстрактне мислення;
- вміють розігрувати ситуації та виражати емоції людей через жести, міміку, пантоміміку;
- вміють у процесі гри перетворюватись у тварин, казкових героїв; складати та продовжувати речення, оповідання.

Соціальна компетентність:

- мають розуміння про свої права та права інших, виявляють повагу до них;
- мають розуміння соціальних правил та норм поведінки, демонструють відповідальність за свої вчинки; комунікацію з однолітками в колективі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти), затверджений наказом МОН України № 33 від 12.01.2021 р.
2. Волкова І.О. Пальчикові вправи. Для всіх вікових груп. –Х.: «Ранок», 2017. – 64с.
3. Гавриш Н., Безсонова О., Безрукова О., Воронов В. Парціальна програма «Лідер живе в кожному» для дітей дошкільного віку / За наук. ред. Н. Гавриш. – К.: ТОВ «МР. ЛІДЕР ГЛОБАЛ». – 2020.
4. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від 3 до 7 років. – Київ.: Богдана, 2003.
5. Закон України «Про дошкільну освіту».
6. Закон України «Про охорону дитинства».
7. Заняття психолога з малятами. – Київ.: Шкільний світ, 2005.
8. Коробко С.Л., Коробко О.І. Робота психолога з молодшими школярами. – Київ.: Літера ЛТД, 2006.
9. Крамченкова В.О. Психодіагностика розвитку дошкільників: ранній та молодший вік. –Х.: Вид-во «Ранок», 2013–160с.
10. Психологічний супровід школярів. – Київ.: Редакція загально педагогічних газет, 2005.
11. Романюк С.З. Перші кроки в країну знань: Навчально – методичний посібник./ С.З.Романюк, М.Г.Іванчук, І.С.Руснак – Чернівці, 2010-176с.

«СВІТ НАВКОЛО ТЕБЕ»

Автор програми:
Інна Дутчак,
керівник гуртка «Світ навколо тебе»
творчого об'єднання раннього
розвитку дитини «Малюк»
комунального закладу
Чернівецький обласний центр
естетичного виховання
«Юність Буковини»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Світ навколо дитини – це світ природи з безмежним багатством явищ, з невичерпною красою. Заглиблюючись у цей світ, вбираючи його звуки, запахи, барви, спостерігаючи різні явища природи, насолоджуючись його гармонією, дитина вдосконалюється як особистість.

Програма розрахована на один рік навчання дітей дошкільного віку (5 років), тривалість заняття - 1 година на тиждень, 36 годин на рік.

Актуальність навчальної програми пов'язана з потребою показати дітям природу такою, якою вона є, щоб поступове нагромадження фактів підводило до того, що причина всіх явищ у природі лежить у ній самій.

Мета програми - розширити, доповнити, урізноманітнити природничі знання дошкільнят. Вона допоможе глибше, повніше пізнати, зрозуміти дивосвіт природи України, сприятиме розвитку неоціненної властивості особистості – спостережливості, формуванню екологічної культури дошкільнят, сучасної науково-природничої картини світу, наукового світогляду.

Завдання гуртка полягає в тому, щоб на основі емоційно-естетичного сприймання дітей 5-річного віку спрямувати їх до пізнання навколишнього середовища, формувати правильні уявлення, виховувати бережне ставлення до всього живого.

Основні завдання:

- осмислення зв'язків у довіллі між живою та неживою природою;
- засвоєння дітьми системи знань про навколишній світ;

- усвідомлення приналежності людини до певного роду, своєї родини;
- розуміння понять «рідний дім», «сім'я»;
- вживання ввічливих форм звертання до дорослих, піклування про малих;
- формування громадянина України;
- розкриття змісту понять «наша Батьківщина – Україна», «рідний край», «людина», «природа».

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

- **пізнавальної** – формувати елементарні узагальнені уявлення про рослини найближчого довкілля, збагачувати знання про тварин, птахів, комах, риб, розширювати та поглиблювати уявлення про сезонні явища, навчати елементарних способів догляду за рослинами та тваринами, спонукати самостійно доглядати за ними, навчати правил безпечної поведінки у рослинному й тваринному довкіллі, передбачати позитивні та негативні наслідки свого втручання в природу, формувати елементарні уявлення про Всесвіт;

- **практичної** – розвивати інтерес до природи планети Земля, розвивати спостережливість, розвивати вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки у природі, фіксувати зміни в природі;

- **творчої** – забезпечує формування творчих здібностей здобувачів освіти у процесі формування інтересу та позитивного ставлення до всього живого, виховання бережливого ставлення до рослин і тварин, формування звички упорядковувати місце свого відпочинку на природі, прибирати за собою сміття, формування естетичного смаку, вміння милуватися красою природи, радіти їй, відображати красиве в образотворчій діяльності, заохочувати бажання бути корисною природі, вдячною за її дари;

- **соціальної** – сприяє вихованню дбайливого ставлення до навколишнього середовища, матеріальних цінностей рідного краю, народних традицій, самореалізації особистості в соціумі, професійному самовизначенню.

У програмі передбачена дистанційна форма навчання у вигляді відеозанять, які здобувачі освіти переглядають на блозі керівника гуртка на платформі Blogger.

Початковий рівень
НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва розділу, теми	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	-	1
2.	Нежива природа	1	4	5
3.	Явища природи	2	2	4
4.	Флора і фауна	7	10	17
5.	Людина. Її місце і роль у природі	3	5	8
6.	Підсумок	-	1	1
7.	Разом	14	22	36

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (1 год.)

Теоретична частина. Світ навколо тебе. Ознайомлення з програмою роботи гуртка. Правила поведінки дітей під час занять і перерв.

Практична частина. Асоціативна карта «Земля – наш спільний дім».

2. Нежива природа (5 год.)

Теоретична частина. Прості уявлення та елементарні знання дітей про неживу природу.

Таємниці зоряного неба. Денна зірка – Сонце. Положення Сонця на небі. День і ніч. Найближчий сусід – Місяць. Зорі.

Ґрунт – домівка для дрібних тварин. Значення ґрунту в природі. Земля – годувальниця. На чорній землі білий хліб родить. Скарби землі. Корисні копалини. Глина, пісок, каміння. Казка «Троє поросят».

Вода. Значення води у природі. Про що розповів струмок. Де вода – там життя. Властивості та стани води. Чиста вода – хворобі біда. Три стани води.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У процесі реалізації програми у здобувачів освіти мають сформуватися такі компетентності:

Пізнавальна компетентність:

- знають Землю – планету, на якій вони живуть, яка включає повітря, воду, сушу, роль неживої природи у житті людини,
- знають рослинний світ (квіти, кущі, дерева, овочі, фрукти, ягоди),
- знають тваринний світ (свійські тварини і птахи, дикі тварини),
- знають класифікацію знайомих тварин за зовнішніми ознаками, способами живлення, пересування, розмноження, умовами життя,
- знають правила безпечного поводження з природними об'єктами,
- знають призначення деяких інструментів і знарядь праці,
- знають життєдіяльність людини (обробка землі, будівництво споруд, виготовлення предметів побуту та вжитку),
- знають основні об'єкти космічного простору та їх вплив на стан життя на планеті.

Практична компетентність:

- вміють розрізняти властивості вітру, ґрунту, води;
- вміють виявляти турботу про кімнатні рослини, свійські тварини;
- вміють поводитися відповідно до погоди;
- вміють встановлювати залежність здоров'я від стану природного довкілля, екологічно доцільної поведінки;
- вміють виявляти інтерес до нової інформації.

Творча компетентність:

- мають образне, просторове, логічне та абстрактне мислення;
- вміють обрати оптимальні засоби та способи розв'язання проблем;
- використовують елементи творчості під час виконання доручень дорослого, пов'язаних з доглядом за рослинами, тваринами;
- вміють упорядкувати місця відпочинку, праці на природі.

Соціальна компетентність:

- мають співчуття рослинам і тваринам, які страждають від холоду, голоду, спраги, проявляти турботу про них;

- мають пошану до рідної країни, її природи і людей;
- мають комунікацію з однолітками в колективі;
- самостійно роблять підготовку до занять;
- самостійно виконують завдання керівника гуртка.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. **Альба Г.** Еколого-натуралістичні ігри / Г. Альба. — Т. : Підруч. і посіб., 2005.— 48с. Книга містить цікаві ігри з біології та екології для учнів 5-11 класів.
2. **Бібліотечка позашкільника. Випуск 6** / Закарпатський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді — Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2006.— 58с.: ілюстр.
3. **Василенко Г.** Екологічна освіта та виховання / В. Василенко // Початк. шк. — 2007.— №6.— С.6-8.
4. **Вербицький В.** Еколого-натуралістична освіта в Україні: історія, проблеми, перспективи. / В. Вербицький.— К: Аверс.— 2003.— 304с.
5. **Вороніна Л.** Взаємодія школи й сім'ї в екологічному вихованні / Л. Вороніна // Шк. світ. — 2005. — № 18-19. — С. 3-25.
6. **Гніздовська Т.** Брейн-ринг на екологічну тему / Т. Гніздовська // Краєзнавство. Географія. Туризм. — 2007— С. 18-20.
7. **Подорож Гідринки** : кн. з еколог. виховання дітей дошк. та мол. шкіль. віку / авт.-уклад. Т. Васильєва, В. Шелегеда. — Запоріжжя : Поліграф, 2003. — 32с.: ілюстр.
8. **Федієнко В.** Природне довкілля. — Харків: Видавничий дім «Школа», 2020.-48с.
9. **Я пізнаю світ. Екологія:** дит. енцикл. / авт.-упоряд. О. Чижевський ; худож. В. Ніколаєв, О. Кардашук, О. Гальдяєва. — К. : Школа, 2001. — 414 с.: ілюстр.
10. <http://www.nenc.gov.ua/index.php?id=82>
Екологічна освіта та екологічне виховання школярів.
11. <http://readbookz.com/book/172/5500.html>
Виховання екологічної культури.
12. <https://sonechko.net.ua/category/ekologicna-stezinka>

© ТОРРД «Малюк», 2009

Всі права захищені. Використання будь-яких матеріалів розміщених на сайті без дозволу правласника карається згідно законодавства України та Закону України "Про авторське право та суміжні права".